

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академичната длъжност "Професор", обявен в ДВ, бр. 90/20.11.2015г., по научната специалност "Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване", област на висше образование 6.0 Аграрни науки и ветеринарна медицина, професионално направление 6.4. Ветеринарна медицина, към Ветеринарномедицински факултет (ВМФ) на Тракийски университет (ТрУ) – Стара Загора.

Рецензент: проф. д-р Георги Стефанов Петков, ръководител на катедра "Приложна екология и зоохигиена" при Аграрен факултет на Тракийски университет – Стара Загора, член на Научно жури (Заповед № 200/02.02.2016г., на Ректора на ТрУ).

Кандидати: Доц. д-р Красимира Иванова Узунова, секция „Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните“ към катедра "Общо животновъдство" при ВМФ на ТрУ – Стара Загора;

Доц. д-р Иван Димитров Иванов, Земеделски институт, гр. Ст. Загора.

Документи по конкурса. Всички необходими документи по настоящия конкурс са изготвени и представени от кандидатите в съответствие с изискванията на Чл. 88 (5) от ПРАСТрУ - Стара Загора.

Професионално развитие на кандидатите. 1) Доц. д-р Красимира Иванова Узунова. Тя е родена на 29.07.1960 г. в гр. Харманли. През 1984 г. завършва ГПЧЕ „Ромен Ролан“-Ст. Загора, а висше образование – магистър "Ветеринарен лекар" във ВМФ при ВИЗВМ (сега Тракийски университет -ТрУ) – Ст. Загора. Три години (1984-1986 г.) е лабораторен ветеринарен лекар в ОДБХ и в катедра „Генетика и развъждане на с.с.животни“ на ВИЗВМ. През 1987 г. е избрана за асистент в катедра „Зоохигиена“ на ВИЗВМ, където впоследствие става старши (1996 г.) и главен (1998 г.) асистент. Хабилитира се за доцент през 2008 г. в секцията по Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните към катедра "Общо животновъдство" при ВМФ на ТрУ. ОНС „Доктор“ придобива през 2006 г., след защита на дисертация, на тема: „Изследване върху състоянието на някои хигиенотехнологични показатели на животновъдни обекти за кучета“ по научната специалност на обявения конкурс за професор. За професионалното ѝ израстване в това направление са допринесли, както натрупаният опит по време на 28-годишния ѝ стаж на преподавател и изследовател, така и владенето и ползването на френски, испански и руски езици, проведените специализации в чужбина (2 във Франция и 2 в Турция – по програма Еразъм), работата по научноизследователски проекти и др.

2) Доц. д-р Иван Димитров Иванов. Кандидатът е роден на 06.02.1961 г. в гр. Тополовград. През 1980 г. завършва Техникум по ветеринарна медицина-Ст. Загора, а през 1987 г. се дипломира като магистър „Зооинженер“ във ВИЗВМ. От м. ноември 1986 г. до м. февруари 1988 г. е зооинженер и вет. техник в АПК с. Калояновец, община Ст. Загора. След това става научен сътрудник в НИГО (сега Земеделски институт)-Ст. Загора, където през 1998 г. защитава дисертация за ОНС „Доктор“, на тема: „Поведенчески реакции и определяне типа на поведение при млечни овце“ по шифър 04.07.01. Хабилитира се за ст.н.с. II ст. (сега = доцент) през 2003 г. по шифър 04.02.07. „Овцевъдство и козевъдство“. Професионалното му развитие, в продължение на 29 години, в т.ч. 28 г. научен стаж, е свързано с натрупване на знания и опит в това научно

направление (предимно поведение на животните) от дейности, свързани с провеждане на научно-изследователска работа, дългосрочни специализации в чужбина (4 бр., от които 3 във Франция), членство в научни организации, ръководство и изпълнение на проекти и др. Завършил е курс по фермерски мениджмънт, проведен от организацията VOCA – доброволци за задгранична кооперативна помощ (Сертификат от 30.04.1992 г.). Кандидатът декларира много добро ниво на владеене на английски, френски и руски езици и удовлетворително на италиански език.

Оценка на научноизследователската дейност. А) Доц. д-р Красимира Иванова Узунова. 1) Реални публикации. В конкурса за професор доц. Узунова представя 90 заглавия, в т.ч. автореферат на дисертация за ОНС „Доктор”, 80 научни труда, 2 учебника, 5 ръководства, 2 монографии. Като се изключат материалите, с които тя е хабилитирана за доцент (31 публикации и 1 автореферат), на оценка по настоящата процедура подлежат 49 труда, от които два са резюмета (№№ 31, 43), два са научни съобщения (№№ 37, 38), 6 (№№ 1, 2, 5, 6, 8, 13) са включени в първата монография, 2 учебника, 5 ръководства и 2 монографии. Съдържанието на труд № 37 (научно съобщение) изцяло е включено в това на труд № 36, поради което двете публикации ще се разглеждат като един труд.

Научните публикации се разпределят, както следва:

а) оригинални статии в научни списания у нас и в чужбина, без IF: - 14 бр., в т.ч. 4 бр. в *Trakia J. of Sci.* (№№ 1, 5, 6, 20), 2 бр. в *Bulg. J. Vet. Med.* (№№ 10, 12), по 1 бр. в *Macedonian Vet. Rev.* (№ 11), *J. of Biomed. and Clinical Research* (№ 4), *J. of Mountain Agr. on the Balkans* (№ 15), *Agr. Sci. and Technology* № 29), *Ecology and Future* (№ 17), *Ветеринарна сбирка* (№ 2), *Екология и бъдеще* (№ 27) и *Селскостопанска наука* (№ 30).

б) оригинални статии в научни списания у нас и в чужбина, с IF: - 5 бр., в т.ч. 4 бр. в Системата на Scopus, от които 2 бр. в *Turkish J. of Vet. and Anim. Sci.* (№ 35, IF=0.316, 2013; № 44, IF=0.242, 2014) и по 1 бр. в *Bulg. J. of Agr. Sci.* (№ 22, IF=0.136, 2011) и *Revue de Medicine Veterinaire* (№ 21, IF=0.251, 2012), с общ IF = 0.945; в системата на Global Impact Factor (GIF) 1 бр. в *Albanian J. of Agr. Sci.* (№ 491, IF=0.987, 2015).

в) оригинални статии в научни списания у нас и в чужбина, с импакт ранг (SJR): - 12 бр., в т.ч. 11 бр. в *J. of the Faculty of Vet. Medicine of Istanbul University* (№№ 8, 18, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 39, 45, 46) и 1 бр. в *Bulg. J. of Agr. Sci.* (№ 40, 2013), с общ SJR = 1.372.

г) статии, публикувани в рецензирани научни сборници или сборници с доклади от научни форуми, написани в пълен текст на български и английски, с книгопис и резюме: - 14 бр. в т.ч. електронни издания (№№ 3, 7, 9, 13, 14, 16, 26, 28, 34, 36, 41, 42, 47, 48), от които 1 в чужбина (№ 34).

По отношение на авторството на представените научни публикации, в 12 от тях кандидата е водещ автор (№№ 1, 2, 5, 6, 8, 11, 14, 34, 38, 40, 47, 48 – 24.0%), в 4 е на второ място (№№ 13, 15, 16, 33 – 8.0%) и в останалите 32 труда е на трето и по-задни места (64.0%). Това разпределение показва, че доц. Узунова има значителен дял (32.0%) при разработването на научните трудове, с които участва в конкурса. На български език са написани 11 статии, а на английски език – 38, което е позволило по-голямата част от изследванията, в които тя участва да станат известни на световната научна общност.

д) монографии – 2 бр., на тема: „*Типизиране на нервната система на кучето и социализирането му*“ (мон. I, 2015) – 137 стр., 188 лит. източника, в т.ч. 11 собствени научни труда, цитирани при собствените изследвания (№№ 36, 170-179) и „*Етологични аспекти при отглеждането на животни с продуктивно и работна значение*“ (мон. II, 2015) – 114 стр., 117 лит. източника, в т.ч. 2 собствени научни статии, цитирани при собствените изследвания (№№ 27, 28).

Формално и двата труда, на които Узунова е самостоятелен автор, удовлетворяват регламентиранияте в чл. 88, ал. 1 т. 3 от ПРАСТрУ изисквания за монография, по отношение на тиража (съответно 100 и 104 екземпляра), наличие на ISBN и използване на резултати от собствени изследвания. Освен това и двата труда са рецензирани от по двама рецензенти (приложени са рецензиите). Те са посветени на актуални проблеми, касаещи взаимовръзката между типа на нервната система при кучето и неговото социализиране, както и прилагането на етологични изследвания, с цел характеризиране на благополучието и патологията при продуктивни и други животни. Тези проблеми пряко кореспондират с тематиката на основната дисциплина „Хигиена, етология и защита на животните“, преподавана по научната специалност на настоящия конкурс. Личният принос на кандидата при написването на монографиите е безспорен и аргументирано доказан.

По двата труда имам някои общи бележки и препоръки:

1. Позоваването на собствени научни трудове, при представяне на резултати и коментари от собствените проучвания в двете монографии, от периоди на предходни процедури за придобиване на ОНС „Доктор“ и хабилитиране за доцент (в мон. I – 2 бр., № 27 и № 28; в мон. II – 5 бр., №№ 26, 170-173), е в противоречие с чл. 88, ал. 1, т. 3 от ПРАСТрУ, „да не повтарят представените за предходни процедури“.
2. И в двата труда са приложени снимки, без да е означено дали са на автора или са заимствани от други източници, ако е второто би следвало да се посочи литературния източник/сайта?
3. Обозначаването на цитираните автори в текста с цифра не е удачно за монография, по-подходящо е да се изписват имената на авторите и годината на публикуване на цитирания източник. На стр. 81 и 82 в мон. II са цитирани автори (№№ 131, 138, 140), които липсват в книгописа.
4. Собствените и чуждите учебни помагала (в мон. I - №№ 19, 24, 25, 27, 28; съответно в мон. II - №№ 18, 19, 29, 30, 32, 33, 34, 35), цитирани като литературни източници не са равнозначни на научни публикации.

От двата труда, представени като монографии, в по-голяма степен отговаря на изискванията за монография първия труд, за типизирането на нервната система на кучето и неговото социализиране, и аз го приемам като такъв.

Вторият труд за етологичните аспекти при отглеждането на животни с различно предназначение има обзорен характер. Основанията ми за това, освен аргумента, изложен в т.1 по-горе, са още следните. В т. 7а (стр. 78), собствени изследвания, авторът се позовава на непубликувани данни от собствени проучвания, което не е необичайно. Счита обаче, че методичната постановка на проучването не е пълна – посочен е броят на изследваните кучета от отделните породи и периода на проучването, но няма информация за методите чрез които са определяни поведенческите реакции на кучетата, за размерите на площите и боксовете, при които са отглеждани животните, липсват цифрови данни и статистическа обработка. Неправилно е цитиран литературен източник под № 73, който касае говеда, а коментара, където е посочен (стр. 80 и 81) е за кучета. Собствените изследвания, описани в т. 8а (стр. 91) включват данни само от две авторски публикации (№ 27 и № 28) от предходна процедура и такива от други литературни източници.

Въз основа на гореизложеното първата монография отчитам като една научна публикация, а втората – като обзорна книга, и като такава я оценявам положително. Двата труда съставляват 4% от общия брой на оценяваните трудове по настоящата процедура.

От всички приети за рецензиране публикации, научни съобщения и резюмета (48 бр. + 1 монография и 1 книга), общо 50, 40 труда определям по научната специалност на обявения конкурс за професор и по тематиката на основната дисциплина, преподавана по тази научната специалност. Два труда (№№ 28, 30) имат индиректна връзка с научната специалност на конкурса, а 8 труда (№№ 4, 12, 25, 35, 39, 42, 44) са от други научни направления на аграрната и ветеринарномедицинската наука.

Рецензираните трудове разкриват разностранните научните интереси на доц. Узунова и по моя преценка могат да бъдат групирани в две основни направления:

Първо направление: То е по-широкомасшабно и обхваща 15 труда, посветени на взаимовръзки между благополучие, здравословно състояние и продуктивни показатели при селскостопански и зоопаркови животни. В него има няколко насоки на работа: а) *говеда:* зоохигиенна оценка на различни технологични решения при вързано и свободно отглеждане на крави (капацитет на сградите, микроклимат, хранене, под) (№№ 7, 19, 23, 27, 29); влияние на степента на замърсяването на вимето върху броя на соматичните клетки в млякото (№ 32); превенция на копитните заболявания при крави за мляко (№ 41); влияние на торовата маса върху твърдостта на копитния рог при крави (№ 45); б) *овце и кози:* особености на лизоцимната активност при овце през пролетта (№ 3), ефекти на хранителната добавка „Оптиген®” и на ензимните продукти *Xybeten* и *Protozin-A* върху биохимични кръвни и етологични показатели при овце (№№ 24, 43, 49), клиника, диагностика и профилактика при кози, опаразитени с *Pentastomum Denticulatum* (№ 18); в) *пуйки:* влияние на добавката на Zn в дажбата на пуйки родители върху плазмените концентрации на кортикостерон и някои продуктивни показатели (№ 10); г) *зоопаркови животни* (кафява мечка, носато мече, берберска овца, тигър, бялка, вълнист папагал): форми на психични отклонения при животните, с неосигурено благополучие (№ 36).

Второ направление: Зоохигиенни и етологични проучвания при кучета (12 труда). Тук също има няколко акцента: а) провеждане на експерименти за определяне на поведенчески реакции и активности (хранене, движение, любопитство, страх, агресия, доверчивост и др.) и социализирането при различни породи кучета (№№ 5, 6, 8, 33, 34, 40, 46, 48); б) обсеивно-компулсивни нарушения при кучета (№ 13); в) разработване на чек-листи за хигиенно-технологична преценка на ферми за кучета (№№ 1, 3, 14).

Два труда (№№ 28, 30) проследяват създаването и развитието на съвременна консултантска служба в животновъдството и ветеринарната медицина.

Трудовете от другите научни направления (8 бр.), касаят: анатомично изследване на животински кости от неолитно селище (№ 4); морфологични промени при експериментална остра интоксикация с родентициди при фазан (№ 25); аминокиселинен състав и биологична стойност на протеини в заешко месо (№ 12); томографско изследване (№ 35) и ултразвукова визуализация на заешки панкреас (№ 39) и черен дроб (№ 42); орални и дентални изменения при таралеж – домашен любимец (№ 44). Тези трудове имат своето място в общата оценка на научната продукция на кандидата.

Държа да отбележа, че преобладаващата част от публикациите, обект на настоящата рецензия, имат качествата на добри научни разработки, с цялостен завършен вид. Те са написани ясно и точно, на разбираем научен стил. Целите в тях са добре обосновани, методическите постановки са издържани, интерпретацията на резултатите е професионална, изводите са логични и произтичат от получените резултати. Повечето от цитираните литературни източници са актуални и тематично насочени. В много от разработките има конкретни препоръки за животновъдната и ветеринарномедицинската практика, което намирам за много удачно и полезно.

В колективните трудове с по-малки авторски колективи, личният принос на кандидата е добре разпознаваем.

2. Научни обзори. Такива са 9 труда (№№ 2, 9, 11, 15, 16, 20, 21, 22, 26), което незначително надвишава допустимото съотношение спрямо общата публикационна активност на кандидата – 80 труда+1 монография и 1 книга (11.%, при граница до 10%). Четири обзора предоставят актуална информация за ролята и значението на хигиенни и технологични фактори при отглеждането върху кучетата на крави за мляко, както и за нейното влияние върху поведението, здравословното състояние и продуктивността на животните (№№ 9, 20, 21, 22). Психологичните/психопатологичните нарушения при говеда, овце, кози и коне, отглеждани при дискомфорт са обект на два обзора (№№ 15, 16). Отделни обзори са посветени на калциевия метаболизъм при кучета (№ 2), страхът и агресията при кучета (№ 11), начините за подобряване на охлаждането при дойни крави (№ 26).

От представените 9 обзорни статии, 7 приемам за научни публикации, тъй като съдържат данни от собствени проучвания на авторските колективи, обобщение и лична позиция, книгопис, публикувани са в реферирани научни списания, от които 2 в списание с IF (№ 21 и № 22). Два обзора (№ 16 и № 26) не отговарят на тези условия и ги определям като научно-популярни статии.

3. Критични бележки и препоръки по научните трудове. Внимателният прочит и запознаване с научните трудове на доц. Узунова, ми дадоха основание да посоча следните по-съществени пропуски и слабости:

1. Голямото многообразие, по отношение на изследваните животни – кучета, говеда, овце, кози, кочове, пуйки, пилета-бройлери, кокошки-носачки, зайци, фазани, таралежи, зоопаркови животни, други обекти, с акцент върху благополучието на животните и поведенческите им реакции, е по-скоро недостатък, отколкото предимство, тъй като тази фрагментарност на изследванията затруднява определянето по-ясно насоките в научноизследователската работа на кандидата, т.е. на неговият научен профил. Изключение правят кучетата, където изследванията са по-систематизирани и целенасочени (те съставляват около 31% от рецензираните трудове).
2. Достатъчен ли е броят на кучетата, по 4 от порода в тр. № 1 и по 5 – в тр. № 5, за да се направят категорични изводи за определяне на типа на поведение и социализацията им?
3. Каква е периодичността на изследването на кучетата за определяне на техните obsесивно-компулсивни нарушения в труд № 13?
4. Използването на индикаторни тръбички за определяне на съдържанието на CO₂, NH₃, H₂S (№№ 10, 12, 14) не е точен количествен метод, който да позволява получаването на резултати, които да се обработват статистически, и за това ги приемам с резерви; в Материал и методи на труд № 12 е посочено, че е измервано и съдържанието на SO₂, което предполагам, е техническа грешка. Предлагам в бъдещите си изследвания кандидата да използва по-съвременни и точни методи за определяне на микроклиматичните параметри, в т.ч. за вредни газове.
5. Големият брой съавтори (над 6-7) в някои публикации (№№ 3, 7, 10, 19, 21, 23, 30, 41, 46, 49), въпреки, че няма регламент за броя на съавторите в една публикация, определено затруднява извършването на по-прецизна оценка за приносите на отделните съавтори в написването им. Изключение правят публикациите, където кандидатът е водещ автор.

С посочените бележки искам да обърна внимание на доц. Узунова да ги има предвид в бъдещата си работа, като препоръчвам да насочи усилията си в областта на класическата зоохигиена и благополучие на животните.

4. Научни приноси в научните трудове. Приложената справка с научните приноси в трудовете на доц. Узунова реално отразява нейните достижения в областите, по които работи, но същата е доста описателна, не е добре систематизирана и не определя характера на приноса – научен, методичен, научно-приложен и пр. По моя преценка, по-важните приноси, които се съдържат в научната продукция по конкурса тематично могат да бъдат групирани и резюмирани по следния начин:

I. Приноси с методичен характер

1. Разработени и изпитани са методологии, с прилагането на различни тестове (Open-Field test, Bait test, Mirror test, Queinnes test, други), за определяне типа на нервната система при кучета от различни породи, с оглед тяхното социализиране, тренировка и бъдещо поведение, което позволява да се приложи най-адекватната за целите на съответно проучване методика (№№ 1, 5, 6, 8, 33, 34, 40, монография I). *Принос с елементи на оригиналност и значение за теорията и практиката.*
2. Разработена и изпитана е методология за извършване на комплексна оценка на зоохигиенния статус на говедовъдни ферми за мляко, която е приложима и за други подобни изследвания (№ 7). *Принос, който обогатява съществуващите теоретични и практически знания.*

II. Научни приноси

1. Разкрити са различни поведенчески реакции и действия (хранене, движение, любопитство, страх, агресия, доверчивост, спокойствие и др.), както и obsesивно-компулсивни нарушения при кучета от различни породи, отглеждани в страната, които са индикативни за характеризиране на процеса на тяхната социализация, като домашни любимци или работни животни (№№ 11, 13, 48, монография I). *Принос, който обогатява съществуващите теоретични и практически знания.*
2. Установено е, че кучотата на кравите влияе силно върху тяхното благополучие, респективно върху социалния им ранг в стадото, здравословното състояние и продуктивност (№№ 9, 20, 21, 22, 29, 41, 45). *Принос с научно-практическо значение.*
3. Доказано е, че телесното състояние на крави (Холщайн-фризийски и Кафяви швейцарски), оценено чрез 5-степенна скала (от 1 до 5), преди отелване, оказва значително влияние върху млечната продуктивност за 305 дневна лактация, което го прави надежден показател, подходящ за тази цел (№ 23). *Оригинален принос с теоретично и практическо значение.*
4. Изказана е теза за създаване на ново направление в етологията – *патоетология*, с цел проучване на възможностите за използване на поведенческите реакции като индикация за евентуално заболяване на животните; въведени са нови термини, свързани с патоетологията; предложена е нова диференциация на животните: животни с продуктивно и животни с работно значение (монография I). *Принос с елементи на оригиналност, с теоретично и практическо значение.*

III. Научно-приложни приноси

1. Установено е, че социализирането на кучето е правилно и успешно, само ако е определен типа на нервната система (темперамента); най-бързо и лесно се социализират кучета-сангвиници, следвани от холерици, флегматици и меланхолици (№№ 5, 7, 8, 33, 34, 40, монография I). *Принос с елементи на оригиналност и научно-практическо значение.*

2. Доказано е, че броя на отглежданите крави в една ферма (от 20 до 200), начина на отглеждане (свободно и вързано) и вида на използваната постеля на боксовете (гумени постелки, смес от слама и тор, пясък), оказват достоверно влияние върху степента на замърсяване на тялото, вимето и задните крайници на животните, изразена чрез оценки от 1 до 4, които оценки кореспондират с поведенческите реакции, характеризиращи благополучието на животните, както и с броя на соматичните клетки в полученото мляко (№№ 19, 32). *Принос с елементи на оригиналност и значение за теорията и практиката.*
3. Установени са породни, възрастови и полови особености на лизоцимната активност при овце през пролетта, показател който може да се използва като индикатор за характеризиране на тяхната устойчивост към инфекциозни заболявания и продуктивност (№ 3). *Принос, който обогатява съществуващите знания.*
4. Разкрито е, че хранителната добавка *Optigen^R* оказва положителен ефект върху някои съставки на кръвта (кръвна захар, креатинин, уреа) и подобрява усвояването на хранителните вещества при едногодишни кочове, без да влияе негативно върху здравословното състояние и поведението на животните (№ 43, 49), а добавката на *Protozin-A* и *Xybeten* при овце подобрява усвояването на хранителните вещества без да предизвиква дискомфорт и стрес (№ 24). *Принос, който обогатява съществуващите знания.*

IV. Приложни приноси

1. Прилагането на обоснован технико-икономически анализ на технологичните решения за почистване, съхраняване и третиране на тора в говедовъдни ферми, както и за вида на използваната постеля, разкрива техните предимствата и недостатъците при конкретни производствени условия (№№ 17, 19, 27). *Принос, който обогатява съществуващите знания.*
2. Разкрити са някои форми на психопатологични нарушения при животни, оглеждани в зоопарк, което би подпомогнало създаването на среда за по-добро благополучие на животните (№№ 36, 37). *Принос с елементи на оригиналност и научно-приложно значение.*
3. Други: установено е, че добавката на Zn (35 mg/kg) в дажбата на пуйки достоверно понижава концентрацията на кортикостерон в кръвната плазма, достоверно повишава яйчната продуктивност и запазва живото тегло на птиците през горещия летен период (№ 10); разкрити са поведенчески нарушения при пилета-бройлери с кокцидиоза (№ 38), при кокошки-носачки с остеопетроза (№ 47), при кози, опаразитени с *Pentastomum Denticulatum* (№ 18). *Принос, който обогатява съществуващите знания.*

5. Цитирания. Доц. Узунова представя справка за 58 цитирания на нейни трудове от други автори. Всички те са акуратно документирани. За коректни приемам 46 цитата. В трудовете с останалите 12 цитата (№№ 2, 4, 5, 31, 32, 33, 34, 35, 47, 48, 49, 52), цитираните трудове на кандидата са посочени в книгописа на съответната публикация, но в тях не е приложен текста с мястото на позоваването им. Освен това, 4 от тях (№№ 47, 48, 49 и 52) определям и като автоцитирания, тъй като авторите на тези трудове са цитирали собствени работи, в които доц. Узунова е съавтор.

В списания с IF има 6 цитата (№№ 14, 26, 36, 37, 42, 57), с общ IF=4.569; в списания с SJR – 4 цитата (№№ 43, 44, 46, 51), с общ SJR – 1.13; в български списания – 8 бр. (№№ 10, 11, 12, 15, 16, 17, 25, 27), в чужди – 8 бр. (№№ 6, 8, 38, 39, 40, 53, 56, 58); в монографии – 7 бр. (№№ 18, 19, 20, 21, 22, 23, 45); в сборници с научни трудове на чуждестранни университети – 5 бр. (№№ 28, 29, 30, 41, 50); в сборници от научни

форуми – 3 бр. (№№ 3, 7, 9); в дисертации – 4 бр. (№№ 1, 24, 54, 55). Приведените факти са показателни за популярността, значимостта и интереса на специалистите към научната продукция на доц. Узунова.

б) Работа по научноизследователски проекти. Справката показва, че доц. Узунова е участвала в изпълнението 7 научноизследователски проекта, финансирани от ВМФ и АФ при ТрУ, на 2 от които е била ръководител. Всички проекти са по научната специалност на настоящия конкурс, като са решавали проблеми, свързани с: проучване на хигиенно-технологични показатели в обекти за кучета; типизиране на нервната система на кучето, с оглед правилното му социализиране и осигуряване на благополучие; изследване на топлотехнически характеристики и технико-технологични параметри на животновъдни сгради. Голяма част от научните й трудове са резултат от тази й дейност. Препоръчвам на доц. Узунова да потърси възможности за работа по национални и международни проекти.

Широко застъпено е представянето на доц. Узунова с доклади в научни форуми – общо 20 (12 проведени у нас и 8 - в чужбина). Три нейни разработки са наградени с диплом от тези й участия.

7) Членство в професионални организации. Доц. Узунова е член на Съюза на ветеринарните лекари в България, на Трестранната комисия (работодател, синдикати) на ТрУ, на жилищната комисия при ТрУ, синдикален председател е на ФНСЗ, КНСБ при ВМФ, член е била на ФС при ВМФ за един мандат. През 2012-2013 г. е член на Съветническия борд на сп. *J. of the Faculty of Vet. Medicine of Istanbul University*, удостоверено с писмо от Истанбулския университет.

Б) Доц. д-р Иван Димитров Иванов. 1) Реални публикации. Общата продукция с която доц. Иванов представя в конкурса за професор включва **95 заглавия**, в т.ч. автореферат на дисертация за ОНС „Доктор”, 84 научни труда, 3 монографии, 1 наръчник и 6 научно-популярни статии. От представените материали, на оценка по настоящия конкурс подлежат **54 научни труда**, в т.ч. 4 резюмета (№№ 8, 30, 34, 38), 1 монография (№ 9) и 2 книги (№ 2 и № 21), тъй като останалите трудове са използвани при предходни процедури за заемане на академични длъжности и степени. От трите труда, представени от кандидата за монографии, за такъв приемам един труд (№ 9), а другите два (№№ 2, 21) като части от книги.

Научните публикации се разпределят, както следва:

а) оригинални статии в научни списания у нас и в чужбина, без IF: - **23 бр.**, в т.ч. 13 бр. в сп. *Животновъдни науки* (№№ 3, 4, 5, 6, 7, 12, 18, 19, 24, 41, 42, 54, 57), по 3 бр. в *Bulg. J. of Agr. Sci.* (№№ 14, 17, 44) и *Trakia J. of Sci.* (№№ 43, 47, 48), 2 бр. в *Bulg. J. Vet. Med.* (№№ 46, 49), по 1 бр. в *Macedonian J. of Anim. Sci.* (№ 25) и *Селскостопанска наука* (№ 13).

б) оригинални статии в научни списания у нас и в чужбина, с IF: - **6 бр.**, в т.ч. 4 бр. в *Revue de Medicine Veterinaire* (IF=0.33), (№№ 10, 35, 36, 37) и по 1 бр. в *J. of Physiology and Behavior* (IF=2.804), (№ 1) и *Bulg. J. of Agr. Sci.* (IF=0.136), (№ 11), с общ IF = 4.26.

в) оригинални статии в научни списания у нас и в чужбина, с импакт ранг (SJR): - **1 бр.** в *Bulg. J. of Agr. Sci.*, (SJR=0.196, 2013), (№ 39).

г) статии, публикувани в рецензирани научни сборници или сборници с доклади от научни форуми, написани в пълен текст на български и английски, с книгопис и резюме: - **24 бр.** в т.ч. в електронни издания (№№ 8, 15, 16, 20, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 40, 50, 51, 52, 53, 55, 56), от които 3 в чужбина (№№ 30, 34, 38).

Авторското участие в научните публикации по настоящия конкурс (54 бр.) се разпределя по следния начин: самостоятелни трудове – 3 бр. (№№ 8, 18, 19 – 5.6%),

водещ автор – 23 бр. (№№ 3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 20, 22, 24, 30, 32, 38, 40, 44, 45, 46, 47, 48, 49 – 42.6%), на втора позиция – 15 бр. (№№ 7, 15, 16, 25, 27, 28, 31, 35, 36, 37, 41, 42, 56, 57 – 27.8%) и на трето и по-задни места – 13 бр. (№№ 1, 21, 23, 29, 33, 34, 39, 50, 51, 52, 53, 54, 55 – 24.1%). Това разпределение показва, че доц. Иванов има основен дял (86.0%) при създаването на научните трудове по конкурса. На български език са написани 34 статии, а на английски език – 20, с което голямата част от изследванията, са станали достояние на учените от цял свят.

д) монографии – 1 бр., на тема: „*Оценка на благополучието и ниво на емоционална реактивност чрез приложно-етологичен подход при млечни овце в условията на фермата*“ (2016). Трудът е самостоятелен, с обем 125 стр., рецензиран е от двама рецензенти и има ISBN. Проблемът, който той разглежда е актуален, тъй като търси взаимовръзки между благополучието при овцете, отглеждани при съвременни технологии и темперамента, майчиното поведение и нивото на свръхчувствителност спрямо човек, все фактори, характеризиращи условията на средата и производствените резултати.

Представеният труд напълно се отъждествява с личната ми представа за монография и почти покрива изискванията за хабилитационен труд - по структура, обем, съдържание и съотношение на материала между отделните раздели. Той включва увод, литературен преглед, цел и задачи, материал и методи, резултати и обсъждане, дискусия, изводи, препоръки и литературна справка със 148 източника, в т.ч. 37 на автора или с негово участие (9 от тях след хабилитиране за доцент – №№ 3, 4, 5, 6, 7, 10, 12, 13, 14). Литературният преглед въвежда в проблема, въз основа на анализ на чужди и собствени проучвания. Целта и задачите за нейното изпълнение (общо 6) са ясно и точно детерминирани. Методическата постановка е правилна. Собствените резултати са систематизирани, статистически обработени и представени в 20 таблици. Дискусията на данните е професионална и задълбочена, на места с позоваване на други автори. Направени са 15 извода, които произтичат от проведените експерименти и добре премерени и адресирани към практиката препоръки. Личният принос на кандидата при написването на монографията е безспорен и много добре подчертан.

Наред с достойнствата, по труда имам и някои бележки, въпроси и препоръки:

1. При проучване на темперамента, във връзка с технологията на доене, авторът се позовава на собствен литературен източник от предходна процедура (Димитров и Джурбинева, 2001 г., стр. 37, първи абзац), което е в противоречие с чл. 88, ал. 1, т. 3 от ПРАСТрУ, „да не повтарят представените за предходни процедури“.
2. В раздела „Материал и методи“ не става ясно през кои години са проведени опитите с млечното стадо овце от ЗИ-Стара Загора - 600 раждания за 3 години (стр. 39, втори абзац). Пак там, по-долу се изброяват проведени експерименти с овце през 2000 и 2001 г., т.е. преди хабилитацията за доцент!? Няма ли публикации от тези опити? В този раздел по-правилно би било, не първо да се описват опитните животни и след това експериментите, а всеки експеримент да се опише по отделно: място на провеждане (ферма), вид и брой на опитните животните, период на изследване, контролирани показатели, и т.н., което би дало по-точна представа за това, какво и как е правено?
3. Формулираните задачи за изпълнение на целта би следвало да съответстват на подраздели в раздела „Резултати и обсъждане“, за да се проследи тяхното изпълнение. Това изискване не е изцяло спазено.

4. Не намерих ясен и точен отговор на основната цел на монографията – разработването на подходящи тестове за оценка на емоционалната реактивност и благополучието при овце, отглеждани при условията на проучваните ферми?
5. Рецензиите на труда не са представени към материалите по конкурса, не е отбелязан тиражът, в който е отпечатана монографията.

В заключение, по тематика, монографията отнасям към една от насоките на учебната програма по дисциплина „Хигиена, етология и защита на животните“, а именно *етология и благополучие*. Въпреки отбелязаните пропуски и слабости, определям този труд като една научна публикация с много добро качество.

е) части от книги - 2 бр., публикувани на английски език. Доц. Иванов е съавтор на гл. VI. *Farming Systems for Sheep Production and Their Effect of Welfare* (52 стр.) от книгата *The Welfare of Sheep*, на издателство *Springer*, с ISBN и e-ISBN (2008). В нея авторите синтезирано описват как благополучието на овцете се влияе от системата на тяхното отглеждане – екстензивна (за вълна и месо, с примери от Австралия, Нова Зеландия и Великобритания), интензивна (за мляко, в стани от Източна Европа) и традиционна номадска (Африка и Азия). Цитирани са 180 литературни източника, в т.ч. 5 на кандидата. Материалът има обзореен характер, с много добро качество.

Във втората книга (2016), доц. Иванов е автор на главата *Assessment of Temperament and Welfare by Behavioural Criteria in Dairy Sheep on Farm Conditions* (25 стр.) в книгата *Temperaments: Individual Differences, Social and Environmental Influences and Impact on Quality of Life*, на издателство *Nova Science Publishers, Inc.*, New York, USA (приложено е писмо от редакцията). По същество материалът представлява проучване, чиято основна цел е създаване на тест за оценка темперамента и афектните състояния при машинно доене и при агненето на овце, при условията на фермата, и оценка на тяхното благополучие чрез използване на поведенчески показатели. То съдържа всички необходими компоненти на научна статия – резюме, ключови думи, въведение, методи на изследване и обработка на данните, резултати, дискусия, книгопис (79 автора, в т.ч. 9 публикации на автора и колектив). По същество, разработката се препокрива с части от монографията, по отношение на опитна постановка, методи, изследвани показатели, но интерпретацията на данните е много по-богата и задълбочена, с използването на принципен компонентен и клъстерен анализ. Това ми дава основание да определя главата от тази книга като научна публикация с много високо качество. Единствената ми бележка е свързана с това, че не е посочена годината на изследването, което би дало възможност по-ясно да се разграничат отделните експерименти, при сравняване с останалите трудове на кандидата.

От приетите за рецензиране трудове - общо 57 (50 научни статии, 4 резюмета, 1 монография и 2 части от книги), по научната специалност на обявения конкурс за професор, няма публикации. Всички трудове на кандидата са по научна специалност „Овцевъдство и козевъдство“, с изключение на два труда, които касаят телета (№ 16) и свине-майки (№ 39). Има обаче трудове, които разглеждат *благополучието* при овцете, определено чрез поведенческите им реакции, т.е. по един от елементите на дисциплината „Хигиена, етология и защита на животните“, преподавана по научната специалност „Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване“. Към тази група отнасям 30 труда (№№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 30, 31, 32, 33, 38, 40, 45, 46), в т.ч. 3 бр. в списания с IF (№№ 1, 10, 11), с общ IF=3.27. Именно тези трудове са анализирани и оценени, като имащи отношение към конкурса.

Останалите 27 труда (№№ 8, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 34, 35, 36, 37, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57) са от други направления по научната специалност „Овцевъдство и козевъдство“ и касаят: физиологични и генетични фактори на майчиното поведение (№ 8); оценка на хранителното поведение на овце (№№ 24, 25, 26, 27, 28, 29); морфологични и функционални параметри на вимето (№№ 41, 42); генотип, селекция и продуктивни показатели при овце (№№ 35, 36, 37, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57); влияние на техниката на бозаене върху растежа и поведението при агнета (№ 34); пожизнена репродуктивност при свине-майки (№ 39); алтернативни пътища за активиране на комплемента при различни породи овце (№ 35); изпитване ефекта на бивалентна ваксина *Miloxan* и СЗ генотип върху концентрациите на лизоцима и комплемента при млечни овце (№ 37).

Трудовете, които свързвам с научната специалност по настоящия конкурс – 30 бр. разглеждат въпроси от следните направления:

Първо направление: В него включвам 16 публикации, свързани с оценката на благополучието при овце (№№ 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 38, 40, четири от които са включени в монографията – 12, 13, 14, 15) и женски телета (№ 16), по етологични и емоционални критерии в условията на фермата: приложно-етологичен подход за оценка на благополучието и нивото на емоционалната реактивност при млечни овце (№ 9); благополучие при машинно доене на овце, оценка на темперамента и нивото на свръхчувствителност при овце спрямо човек (№№ 11, 12, 13, 17, 18, 20, 23, 22, 40); поведение и социални реакции при агнета за угояване (№ 15) и женски телета (№ 16); оценка на благополучието, функционалните параметри на вимето, млечната продуктивност и репродуктивните качества при млечни овце с различен темперамент (№№ 14, 19); фермерски системи на отглеждане на овце и влиянието им върху благополучието на животните (№ 21); благополучие на животните във фермите - състояние и бъдещи предизвикателства (№ 38).

Второ направление: Тук отнасям 7 труда по въпроси на майчиното поведение и оценка на благополучието при овце чрез определяне на баланса между положителните и отрицателни емоции (№№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, от тях 5 са включени в монографията – от № 3 до № 7): роля на положителните емоции при животните за подобряване на тяхното благополучие (№ 1); оценка на темперамента и благополучието при млечни овце чрез поведенчески показатели (№ 2); темперамент и майчино поведение, продуктивност и плодовитост при млечни овце (№№ 3, 4, 5, 6, 7).

Трето направление: То обхваща 7 публикации (№№ 10, 30, 31, 32, 33, 45, 46), за връзката между благополучието и емоциите при овце, и техния имунитет, продуктивност и здравословно състояние: поведение, нива на лизоцима, комплемента и кортизола, и имунния отговор при млечни овце (№ 10, 30, 45, 46); емоционална чувствителност, жива маса и вълнодайност при овце (№ 31); темперамент и параклинични показатели на кръвта при агнета от различни породи (№ 32); емоционална чувствителност и продуктивни показатели при овце от различни породи (№ 33).

Оценяваните трудове отговарят на всички изисквания за научни публикации. Те съдържат резюме, ключови думи, въведение, материал и методи, резултати и обсъждане, изводи и книгопис. Написани са професионално, изказът е строго научен, с ясни и точно дефинирани цели на изследване, правилна методична постановка на проведените опити, адекватна статистическа обработка на данните, подходящо представяне и интерпретиране на резултатите, с добре обосновани изводи, произтичащи от получените резултати.

В колективните трудове, в повечето от които доц. Димитров е водещ автор, личният принос е много добре подчертан.

2. Научни обзори. Обзорен характер имат два труда - № 1 и № 21 (глава от книга), Труд № 21 е анализиран и оценен по-горе (т. 1. Реални публикации, подточка /e/- книги) и няма да се спирам на него. Труд № 1 е обзор за оценка на положителните емоции при животните, с цел подобряване на тяхното благополучие. На базата на 312 литературни източника авторите правят задълбочен преглед на научните достижения по темата до момента и предлагат възможности за използване на тези знания за подобряване на качеството на живота на животните, отглеждани в контролирана среда. Публикацията е много стойностна, което се потвърждава и от факта, че е отпечатана в издание на ELSIVIER, с IF=2.804.

3. Критични бележки и препоръки по научните трудове. В оценяваните трудове не забелязах съществени пропуски и слабости. Единствено в труд № 16 това, което ми направи впечатление е, че авторите са използвали по 3 женски телета в група, което при определяне на количествените измервания (хронометража) на поведенческите реакции и тяхната статистическа обработка, едва ли е достатъчно да даде надеждни резултати.

4. Научни приноси в научните трудове. Приложената справка с научните приноси в трудовете на доц. Димитров е реална, добре систематизирана, точна и ясна. Формулираните приноси са коректни и правилно характеризирани. Тъй като обаче, те отразяват всички аспекти, по които е работил кандидата, по-долу групирам и резюмирам само тези от тях, съдържащи се в научните трудове (30 бр.), оценявани по научната специалност на настоящия конкурс:

I. Приноси с методичен характер

1. Разработена и изпитана е методология със система от етологични методи за оценка на темперамента и майчиното поведение при овце, в различни периоди от време след раждането (№№ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9). *Принос с елементи на оригиналност и значение за теорията и практиката.*
2. Доказано е, че модифицираният от кандидата и съавтори тест на Беляев е подходящ като метод за потвърждаване на високото ниво на свръхчувствителност при овце за експериментални цели (физиологични и психоневроендокрилогични изследвания на животни с типични поведенчески реакции, отбор и подбор по поведение), който може да се използва и при други видове животни (№№ 11, 12, 13). *Оригинален принос с научно и приложно значение.*

II. Научно-приложни приноси

1. Разработена е концепция, изпитана в условията на фермата, за оценка на благополучието при селскостопански животни, по-детайлно при овце, чрез определяне на емоционалния баланс между положителните и отрицателните емоции при животните (т.н. емоционален холистичен подход) за 20 годишен период, което позволява да се изяснят механизмите на положителните емоции и стреса при лактиращи животни, както и установяването на нови когнитивни и поведенчески критерии за оценка на благополучието. Тези знания могат да се използват за подобряване на системите при груповото отглеждане на животните (№№ 1, 2, 3, 8, 9, 21, 30). *Оригинален принос с фундаментално и приложно значение*
2. Установени са редица закономерности и взаимовръзки между благополучието и майчиното поведение при овце, по поведенчески и емоционални критерии в условията на фермата: условията при които възникват и се зараждат положителните емоции и тяхното значение за подобряване качеството на живот (№№ 1, 2, 9, 21, 30); майчиното поведение на овце с различен темперамент (спокоен, междинен, нервен)

в първите дни след раждането, спрямо свое и чуждо агне (№№ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). *Оригинален принос с научно и приложно значение.*

3. Установено е нивото на свръхчувствителност по време на машинно доене при млечни овце, на различна възраст и с различен темперамент. Овцете на първа лактация показват достоверно по-нисък праг на страхова чувствителност, най-силно изразен при овцете от нервен тип, спрямо тези от втора и трета лактация, т.е. с напредване на възрастта животните се успокояват и привикват към този процес. Това има важно технологично значение, пряко свързано с организацията на машинното доене (№№ 2, 9, 18, 23, 30). *Принос с елементи на оригиналност и значение за теорията и практиката.*
4. Доказана е връзка между темперамента на овцете, от една страна, и млечната продуктивност, и плодовитостта, от друга: овцете от спокойния тип темперамент продуцират достоверно по-голямо количество мляко и имат достоверно по-голяма плодовитост, спрямо овцете от нервния тип (№№ 9, 14, 22, 34, 40). *Оригинален принос с научно-приложен характер.*
5. Установено е, че темперамента влияе върху нивата на лизоцим, комплемент и кортизол в кръвния серум на овце (№№ 10, 17, 30, 45, 46) и върху нивата на някои параклинични показатели (глюкоза, Са, Р, Mg) в кръвта на агнета (№ 32) от различни възрасти. *Оригинален принос с научно и приложно значение.*

5. Патенти. Доц. Димитров притежава Сертификат № 10645 от 30.06.2005 г., издаден от Патентното ведомство на Р България, за участие в колектив, създал нова синтетична популация български млечни овце (СПБМ). Това е важен принос, с творчески и внедрителски характер за овцевъдната наука и практика.

6. Цитирания. Представената справка за цитирането на научните трудове на доц. Димитров от други автори е силно впечатляваща. Списъкът съдържа **507 цитирания** (документирани са 138 от тях – 48 на хартиен и 90 на електронен носител), в т.ч. 241 бр. в международни научни списания с IF, с общ IF=401.6; 76 бр. в международни научни списания, без IF; 68 бр. в национални издания; 77 бр. в дисертации; 45 бр. в книги и сборници, издадени в чужбина. Само труд № 1 е цитиран 219 пъти в списания с IF. Това за пореден път показва, че публикуването в реномирани списания с IF дава възможност собствените научни достижения да бъдат забелязани и оценени и от международната научна общност. Труд № 14 (2003), отпечатан в сп. *Bulg. J of Agr. Sci.*, когато все още не е индексирано от Scopus, е цитиран 4 пъти в списания с IF (цитати от 220 до 223), с общ IF=2.952.

Изброените факти категорично доказват, че доц. Димитров е утвърден учен в областта на етологията и благополучието при овцете, признат и цитиран, както в национален, така и в международен мащаб.

7) Работа по научноизследователски проекти. Доц. Димитров проявява голяма активност по този критерий, с работа по 30 проекта. На 2 от тях е бил ръководил (финансирани от МОН и ССА), свързани с млечното овцевъдство - оценка на свръхчувствителността на овцете и оценка на нивото на стрес-чувствителност, подобряване на технологията на доене и благополучието. Участвал е в колективите на 6 проекта, финансирани по различни международни програми (ЕС, билатерални договорености с Италия и Франция), по проблеми на: превенцията на вредни поведенчески реакции при групово отглеждане на свине и птици; мониторинг и определяне поведението на животните; изследователски и образователни задачи; неинвазивни методи за определяне на глюкокортикоиди и катехоламини; оценка и мониторинг на поведението при овце. В 22 други проекта, 13 от които финансирани от

ССА, 2 бр. по САПАРД, 1 бр. от ТрУ (със средства от МОН) и 6 от други източници, доц. Димитров изпълнява отделни задачи. Тези проекти са по теми от различно естество: съдържание на карбамид в млякото на крави, овце и кози, като показател за неговото качество; усъвършенстване на породи говеда за мляко и съхраняване на националния генофонд; подобряване на овцевъдството в страната – продуктивност и качество на продукцията, имунитет и страхова чувствителност, опазване на генофонда, ефективно използване на генетичните ресурси, разработване на селекционни схеми за развъждане; създаване на център за обучение по животновъдство, обучение на фермери и др. Голяма част от резултатите от тази разнородна научноизследователска дейност са намерили място в публикациите на кандидата, 12 от които са докладвани на научни форуми в страната (9 бр.) и чужбина (3 бр. - Австрия, Франция, Румъния). Всички тези дейности показват, че доц. Димитров може самостоятелно да организира, ръководи и изпълнява задачи по научноизследователски проекти, не на последно място, допринесли са да изгради умения и способности за работа в екип.

8) Членство в професионални организации. Доц. Димитров е член на International Society for Applied Ethology; на Съюза на учените в България, на Management Committee of EC Cost Action 846 "Assessment and Monitoring of Sheep Welfare" и на Cost Action 15134 "Synergy for preventing damage behaviour in group housed pigs and chickens", зам. шеф на Working Group 2 – Pre- and Post-natal conditions и член на Working Group 3 – Health and damaging behavior. Учредител и член е на Асоциацията за отглеждане на Старозагорската овца. През 2012 г. е поканен да участва в Reviewer Board на сп. *J. of Agr. Sci. and Technology, USA*.

Тези участия са показателни за професионалната ангажираност на доц. Димитров, като учен и специалист в организации, с утвърден национален и международен престиж.

9) Членство в научни журита. Доц. Димитров е избран за член на научни журита по два конкурса, за заемане на академичната длъжност „Професор“ (изготвяне на рецензия и становище), по научна специалност „Развъждане на селскостопанските животни“ към ЗИ-Ст. Загора (Заповеди на Председателя на ССА № 137/08.06.2015 г. и № НП-07-41/19.10.2015г.). Това е добър атестат за качествата на кандидата като учен и специалист в тази област.

Оценка на учебно-преподавателската дейност. Учебната работа има приоритетен дял в комплексната оценка на един преподавател в университет. С още по-голяма сила това важи, когато става дума за избор на професор. Материалите и дейностите на двамата кандидати в конкурса по това направление са както следва:

А) Доц. д-р Красимира Иванова Узунова. 1) Аудиторна заетост. Доц. Узунова има 29 години преподавателски стаж, като извежда занятия (упражнения и лекции, след придобиване на ОНС „Доктор“ през 2006 г.) със студенти по ветеринарна медицина по три дисциплини: „Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните“, „Стадна диагностика“ и в магистърската програма „Ветеринарна администрация“, със средна аудиторна годишна заетост от 438 ч., която значително надвишава тази за асистент (360 ч.) и доцент (300 ч.).

2) Учебни помагала. Доц. Узунова е написала и издала: самостоятелно два учебника - „Хигиена, етология и защита на животните“ (2011) и „Благополучие на животните“ (2013), който е допълнено и преработено издание на първия учебник; в съавторство 3 ръководства – „Ръководство за упражнения по ветеринарна хигиена“ (1999), „Ръководство за упражнения по хигиена на с.с. животни“ (2000) – за техникумите и „Ръководство за упражнения по зоохигиена“ (2008) – за АФ; в съавторство курс от лекции по Защита и хуманно отношение към животните (2009) и самостоятелно 1

учебно помагало „Методи за типизиране темперамента на кучето и успешното му социализиране“ (2013). Всички тези трудове са съобразени с учебния план и учебните програми на дисциплините за студентите по ветеринарна медицина. По структура, съдържание, обем, както и по качество на методичните единици, те отговарят на изискванията за учебни помагала по зоохигиена, етология и защита на животните. Единствената ми бележка по тях е, че въпреки, че са одобрени на Катедрен съвет и имат ISBN, би следвало да са оценени и от рецензенти. Одобрение с протокол от МОН има за ръководството за техникумите.

3) *Изнасяне на лекции в чужбина.* При посещение в Истанбулския университет – ВМФ по програма Еразъм през 2013 г., доц. Узунова е изнесла 10 часа лекции, относно безпризорните кучешки популации в България, документирано със сертификат от 11.05.2013 г. В две последователни години (2004-2014г.) провежда обучение (лекции и упражнения) на студенти по ветеринарна медицина в Университета на гр. Битоля, Македония по дисциплината, на която е титуляр.

4) *Учебни програми.* Доц. Узунова е автор на учебната програма (УП) по дисциплината „Хигиена, етология и защита на животните“ (Утвърдена от ФС при ВМФ – Протокол № 6/27.06.2012 г.). Студентите я изучават през втори курс, III семестър. Хорариумът е 90 ч., разпределен по равно за лекциите и упражненията/семинарите. УП включва всички необходими елементи, с подходящо структуриране на методичните единици за лекции и упражнения. Ясно и точно са дефинирани темите и анотациите към тях, както и системата за оценяване на знанията на студентите. Предлагам към посочената литература за подготовка на студентите да се добави Наредба № 44 за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти (ДВ бр. 41/2006г.), а така също да се помисли за оптимизиране броя на въпросите за практически (40) и теоретичен (132) изпит, които са много детайлизирани.

5) *Ръководство на докторанти.* Доц. Узунова е научен ръководител на редовен докторант по докторската програма „Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване“ (Заповед № 569/21.03.2013 г. на И.Д. Ректора на ТрУ), с тема на дисертационния труд „*Редуциране поведенческата патология при кучето чрез типизиране на нервната система*“.

6) *Други дейности.* Към тях отнасям: ръководството на 1 дипломант по Ветеринарна администрация; членство в Комисията по учебно-производствените практики на студентите по ветеринарна медицина; курсов ръководител на випуск „2008“; рецензиране на 5 дипломни работи, 1 ръководство и 3 научни проекта. Ръководител е на секция „Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните“ към катедра „Общо животновъдство“ на ВМФ, и като такъв организира и ръководи учебната работа на персонала в секцията.

Б) Доц. д-р Иван Димитров Иванов. Учебно-преподавателската работа на кандидата включва:

1) *Ръководство на докторанти.* Доц. Димитров е бил научен ръководител на докторант, успешно защитил дисертация през 2006 г., на тема: „*Оценка на майчиното поведение и влиянието на темперамента върху него при млечни овце*“ по научна специалност „Овцевъдство и козевъдство“. Бил е също така научен консултант на докторант от University of Sassari, Италия (2011-2012г.), в т.ч. с организация и провеждане на опити в ЗИ-Ст. Загора, по въпроси за определяне на темперамента при млечни овце, в частност при машинното им доене.

2) *Извеждане на семинари.* Обучението е проведено със студенти по Animal Science program от University of Sassari, Италия, по въпроси на животновъдството и

благополучието на животните в България, и за методите за оценка на приложните аспекти на поведението и благополучието на животните. Кандидатът декларира, че са изведени 23 часа, но в приложените документи от University of Sassari (писмо от 29.07.2011г. и Сертификат от 10.04.2012 г.) това не е отбелязано.

По отношение изпълнението на другите основни критерии, свързани с учебната работа към документите по конкурса няма представени материали.

Обобщение. За да се открият по-ясно плюсовете и минусите в представените материали на двамата кандидати в конкурса, както и това до колко изпълняват препоръчителните критерии на ВМФ (Приложение 8.2 от ПРАСТРУ) за оценяване на кандидати при заемане на академичната длъжност „Професор“, прилагам следната таблица, която съм допълнил с показатели, които дават по-пълна представа за качествата на участниците в конкурса.

Критерии	Изисквания за Професор без DSc	Доц. д-р Красимира Узунова	Доц. д-р Иван Димитров
*Научно-преподавателски стаж	-	29 г.	28 г.
Часове учебна заетост (лекции)	30 (30)	45	45
*Аудиторна заетост, часа	-	438 ч. ср.год.	23 ч., еднократно
*Учебни материали	2 (2)	7 (8)	-
- учебници	1	2	-
- ръководства	1 (1)	1 (3)	-
- *учебни помагала	-	2	-
- *учебни програми	-	1	-
Докторанти	1	1	2
- ръководител	1	1	1
- *консултант	-	-	1
Научноизследователски проекти	3 (7)	7	30
- участие в н.изсл. проекти	1 (4)	5	28
- ръководство на н.изсл.проекти	2 (3)	2	2
Участие в научни форуми	-	10 (14)	19 (31)
- национални	2 (7)	6 (9)	6 (15)
- международни	1 (4)	4 (5)	13 (16)
Научни публикации, общ брой	48	80	84
- *в т.ч. по конкурса	-	40	30
- в списания с IF	5 (10)	4 (4)	6 (6)
- в списания с SJR	-	12	1
- в списания без IF и SJR	20 (38)	16 (43)	23 (44)
Водещ автор в статии	7 (16)	12 (27)	28 (44)
Цитирания общо	40	46	507
- цитирания в списания без IF	25	16	144
- цитирания в списания с IF	15	6	241
-*цитирания в списания с SJR	-	4	-
Импакт фактор (IF) по Скопус	6	5.514	408.81
- от публикации	-	0.945	4.26
- от публ., без IF, цитирани в сп. с IF	-	-	2.952
- от публ. цитирани в сп. с IF	-	4.569	401.6
*Импакт ранг (SJR)	-	2.502	-
- от публикации	-	1.372	-

- от публ. цитирани в сп. с SJR	-	1.13	
Монографии	1	1	1
*Книги	-	1	2

*Маркираните критерии не са по Приложение 8.2., включени са по преценка на рецензента

**Цифрите пред скоби са за период след предходна процедура, а в скобите - общо за целия период

От данните в таблицата се вижда, че доц. Узунова:

а) надвишава препоръчителните стойности по критериите: ср. годишна аудиторна заетост; брой написани учебници, ръководства, учебни помагала и учебни програми; брой участия в научни форуми (национални и международни); общ брой научни публикации; общ брой статии в списания без IF и SJR; брой статии, в които е водещ автор; общ брой цитирания;

б) постига съответствие с изискванията за: брой участия в изследователски проекти; ръководство на 1 докторант, наличност на 1 монография;

в) представя допълнително: статии в списания с SJR, цитирани статии в списания с SJR; 1 учебна програма и 1 книга;

г) не покрива изискванията за: брой публикации с IF, брой статии в списания без IF и SJR, след първо хабилитиране; общ IF; цитирания в списания със и без IF. Посочените несъответствия до голяма степен се компенсират от наличието на 12 статии в списания с SJR, както и от цитирането на статии в списания с SJR, с общ SJR=2.502. Тази стойност, добавена към общия IF=5.514, превишава тази, за необходимия минимален общ IF=6. Некомпенсирани остават броя на статиите, които се изисква да бъдат цитирани в списания, с и без IF и броя на статиите с IF.

Данните от таблицата за доц. Димитров разкриват следната картина:

а) надвишава препоръчителните стойности по критериите: участие в изследователски проекти и научни форуми (национални и международни); общ брой на научните публикации и на тези в списания без IF, след предходна хабилитация; брой статии, в които е водещ автор; общ брой на цитиранията и на тези в списания без, и с IF; общ IF;

б) постига съответствие с изискванията за ръководство на 1 докторант и написването на 1 монография;

в) представя допълнително: документи за научен консултант на 1 чуждестранен докторант, части от 2 книги;

г) не покрива изискванията за: написване на учебни материали (учебници, ръководства, учебни помагала, учебни програми); необходим общ брой публикации по научната специалност на настоящия конкурс. Посочените несъответствия са по ключови критерии, които не могат да се компенсират от изпълнението на други, даже, когато изпълнението по тях е значително.

Заклучение:

Анализът на материалите, на двамата кандидати в конкурса – доц. д-р Красимира Узунова и доц. д-р Иван Димитров, ми дават основание, да ги оценя по съвкупност **положително**, по регламентираните в ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПРАСТрУ изисквания за заемане на академичната длъжност „Професор“, по следния начин: **Доц. Узунова** удовлетворява изискванията за научноизследователската дейност и постига отлични резултати по учебно-преподавателската работа; **Доц. Димитров** се изявява като безспорен учен и авторитет в областта на научноизследователската дейност, но с липса на изпълнение или частично такова по учебно-преподавателската работа. Освен това,

неговата научна продукция, въпреки високото качество, е от научна специалност „Овцевъдство и козевъдство“, т.е. извън обсега на научната специалност по настоящия конкурс. Изключение правят трудовете по етология и благополучие при овцете, имащи отношение към основната преподавана дисциплина „Хигиена, етология и защита на животните“. Въз основа на гореизложеното и съгласно изискването на Чл. 85 (1) от ПРАСТрУ, класирам кандидатите, както следва:

На първо място: Доц. д-р Красимира Иванова Узунова

На второ място: Доц. д-р Иван Димитров Иванов

Въз основа на гореизложеното предлагам на почитаемите членове на Научното жури да гласуват положително, а членовете на ФС при ВМФ, да избере на академичната длъжност „Професор“ по научната специалност “Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване”, област на висше образование 6.0 Аграрни науки и ветеринарна медицина, професионално направление 6.4. Ветеринарна медицина, доц. д-р Красимира Иванова Узунова.

25.04. 2016 г.
гр. Стара Загора

Рецензент:.....
(Проф. д-р Г. Петков)